

Briselē, 28.5.2021.
C(2021) 3723 final

KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS

(28.5.2021)

**par Latvijas Republikas lūgumu piešķirt atkāpi saskaņā ar Direktīvas 98/70/EK
3. panta 4. un 5. punktu**

(Autentisks ir tikai teksts latviešu valodā)

KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS

(28.5.2021)

par Latvijas Republikas lūgumu piešķirt atkāpi saskaņā ar Direktīvas 98/70/EK 3. panta 4. un 5. punktu

(Autentisks ir tikai teksts latviešu valodā)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 98/70/EK (1998. gada 13. oktobris), kas attiecas uz benzīna un dīzeļdegvielu kvalitāti un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/12/EEK¹, un jo īpaši tās 3. panta 4. un 5. punktu,

tā kā:

- (1) Komisijas Lēmums C(2012)2395 (17.4.2012.) par Latvijas Republikas lūgumu piešķirt atbrīvojumu saskaņā ar 3. panta 4. un 5. punktu Direktīvā 98/70/EK (“Direktīva”) zaudēja spēku 2020. gada 31. decembrī.
- (2) Latvijas Republika (“Latvija”) vēstulē, kas reģistrēta 2020. gada 15. decembrī, Komisijai paziņoja par pieprasījumu līdz 2030. gada 31. decembrim sakarā ar zemo gaisa temperatūru vasarā saņemt atkāpi, kas dotu iespēju atļaut vasaras periodā laist tirgū benzīnu ar maksimālo tvaika spiedienu 70 kPa.
- (3) Saskaņā ar Direktīvas 3. panta 4. punktu dalībvalstis, kurās vasarā ir zema gaisa temperatūra, saskaņā ar pirmo daļu var atļaut vasaras periodā laist tirgū benzīnu ar maksimālo tvaika spiedienu 70 kPa, nevis 60 kPa.
- (4) Saskaņā ar Direktīvas 3. panta 5. punktu dalībvalstis, kas vēlas piemērot kādu no 4. punktā noteiktajām atkāpēm, par to paziņo Komisijai un sniedz visu nepieciešamo informāciju. Komisija novērtē atkāpes lietderību un ilgumu, ņemot vērā
 - (a) “vajadzību novērst sociālekonomiskās problēmas, kas rodas tvaika spiediena paaugstināšanas dēļ, tostarp vajadzības īsā laikā veikt tehniskus pielāgojumus dēļ” un
 - (b) “paaugstināta tvaika spiediena ietekmi uz vidi un veselību, un jo īpaši ietekmi uz [ES] tiesību aktu ievērošanu attiecībā uz gaisa kvalitāti konkrētajā dalībvalstī un citās dalībvalstīs”.
- (5) Saskaņā ar 3. panta 5. punktu Komisija novērtē katras pieprasītās atkāpes lietderību un ilgumu. Ja, ņemot vērā attiecīgās mērķvērtības, novērtējums liecina, ka šī atkāpe kaitēs ES gaisa kvalitātes vai gaisa piesārņojuma tiesību aktu prasību izpildei, piemēram, būs pārsniegtas robežvērtības un maksimāli pieļaujamie emisijas līmeņi, pieteikumu noraida.

¹ OV L 350, 28.12.1998., 58. lpp.

- (6) Direktīva 2009/30/EK, kas Direktīvu 98/70/EK groza, cita starpā ieviešot 3. panta 2.–6. punktu, bija jātransponē valsts tiesību aktos līdz 2010. gada 31. decembrim. Ja Direktīvas prasības attiecībā uz tvaika spiedienu pēc minētās dienas nebūtu izpildītas, tas būtu uzskatāms par ES tiesību aktu pārkāpumu, ja vien nav piešķirta atkāpe.
- (7) Paziņojums tika novērtēts saskaņā ar Direktīvu 98/70/EK un vispārīgajiem novērtējuma ieteikumiem, kas izklāstīti publiskajā dokumentā “Norādījumi par paziņojumiem par atbrīvojumiem no prasībām par benzīna tvaika spiedienu saskaņā ar 3. panta 4. punktu Direktīvā 98/70/EK, kas attiecas uz benzīna un dīzeļdegvielu kvalitāti” (“Norādījumi”)².

Norādījumi paredz dalībvalsts paziņojumu novērtēt, ņemot vērā prognozēto attiecīgā benzīna daudzumu, tā īpatsvaru dalībvalsts kopējā saražotajā daudzumā, eksportētā benzīna daudzumu, prognozēto benzīna daudzumu, attiecībā uz kuru tiek lūgta atkāpe, un attiecīgā gadījumā attiecīgo bioetanola procentuālo daļu šajā benzīnā. Turklāt paziņojumi vērtējami pēc šādiem sociālekonomiskajiem un vidiskajiem kritērijiem:

- jebkāda sociāla, finansiāla vai ekonomiska ietekme, kas būtu reglamentētā tvaika spiediena (60 kPa) ieviešanai;
 - atbilstība Savienības tiesību aktiem par gaisa kvalitāti un gaisa piesārņojumu, ņemot vērā reālistiskas un uzticamas prognozes par nemetāna gaistošo organisko savienojumu (NMGOS), ozona un benzola emisijām un arī papildu pasākumus, kas tiek apsvērti atkāpes radīto papildu emisiju atsvēršanai.
- (8) Pirmkārt, paziņojums tika novērtēts saskaņā ar Norādījumu 4. punktā izklāstītajām informēšanas prasībām. Latvija sniedza informāciju par benzīna pārdošanas apjomiem, eksporta un importa nosacījumiem un izplatīšanu Latvijā, un Komisija to uzskata par pietiekamu, lai paziņojumu izvērtētu.
- (9) Otrkārt, kā paredz Norādījumu 4.1. punkts, Latvija sniedza informāciju par tiešajām sociālekonomiskajām problēmām, proti, to, kā atkāpes neesība ietekmētu benzīna ražotājus un/vai piegādātājus. Tas ilustrē sociālo, finansiālo vai ekonomisko ietekmi, kas būtu reglamentētā tvaika spiediena (60 kPa) ieviešanai.
- (10) Viss benzīns Latvijā tiek importēts, un tās teritorijā benzīna pārstrādes iekārtu nav. Latvijas kopējais benzīna patēriņš pēdējo desmit gadu laikā ir samazinājies no aptuveni 265 kt benzīna 2010. gadā līdz 175 kt 2019. gadā. Pamatojoties uz nacionālo enerģētikas un klimata plānu, Latvija 2019.–2030. gadā prognozē benzīna patēriņa vēl tālāku samazinājumu par aptuveni 32 %, līdz 2030. gadam sasniedzot aptuveni 114 kt. 2018. gadā lielākā daļa — 63,6 % — Latvijas benzīna tika importēti no Lietuvas, kam sekoja 33,5 % no Somijas (Somijā ir spēkā atkāpe attiecībā uz tvaika spiedienu) un 2,9 % no Igaunijas³. Sakarā ar pārmērīgu daudzumu, kas netika patērēts, neliels daudzums tika reeksportēts atpakaļ uz Lietuvu.
- (11) Latvija, balstoties uz 2010.–2019. gada datiem, ir sniegusi arī informāciju par benzīna daudzumiem vasaras periodā⁴, attiecībā uz kuru tiek pieprasīta atkāpe, norādot, ka šie daudzumi veido aptuveni 27–31 % no ikgadējā benzīna patēriņa un uzrāda tādu pašu sarukuma tendenci — 2019. gadā patērētā benzīna daudzums bijis 51 kt, bet paredzams, ka 2030. gadā tas būs 34 kt.

² https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/transport/fuel/docs/guidance_note_vapour_pressure_en.pdf.

³ Datu avots: Latvijas Centrālā statistikas pārvalde.

⁴ Dalībvalstīm, kurās ir zema vasaras apkārtējā temperatūra, vasaras periods saskaņā ar Direktīvas I pielikumu ir periods no 1. jūnija līdz 31. augustam.

- (12) Latvija norāda, ka, tā kā tā pilnīgi paļaujas uz importētu benzīnu, atkāpes nepiešķiršana varētu traucēt pašreizējo importa plūsmu no kaimiņvalstīm, kuras piegādā Eiropas specifikācijām atbilstīgu benzīnu. Latvija turklāt paskaidro, ka, ņemot vērā garākus transportēšanas maršrutus un to, ka degvielu kvalitāte varētu izrādīties zemāka, atrast partnerus attālākās Eiropas valstīs vai trešās valstīs nav no izmaksefektivitātes un vidiskuma viedokļa pieņemams variants. Latvija uzskata, ka šāda importa pārorientēšana radītu ievērojamus zaudējumus degvielas piegādātājiem un patērētājiem.
- (13) Ja Somijas vai Lietuvas degvielas ražotājiem būtu Latvijas tirgum vasarā jāpiegādā benzīns ar tvaika spiedienu 60 kPa, nevis pašreizējiem 70 kPa, izmaksas pēc aplēsēm palielinātos par 6–10 USD uz tonnu piegādātā benzīna, savukārt loģistikas papildu izmaksu dēļ tās pieaugtu līdz 15 USD uz tonnu.
- (14) Balstoties uz iesniegto informāciju, Komisijai pret paziņojumu neiebilst, ciktāl tas attiecas uz sociālekonomiskajiem kritērijiem.
- (15) Treškārt, kā izklāstīts Norādījumu 4.2.1. punktā, Latvija sniedza informāciju par atbilstību nacionālajiem maksimāli pieļaujamajiem emisijas līmeņiem un nemetāna gaistošo organisko savienojumu samazināšanas saistībām.
- (16) Latvija sniedza informāciju par atbilstību maksimāli pieļaujamajiem emisijas līmeņiem, kas noteikti Direktīvā (ES) 2016/2284⁵ par valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju (“*NEC direktīva*”). Latvija arī informēja, ka kopējās NMGOS emisijas laikā no 2005. līdz 2018. gadam sarukušas par 25 % ar šādu nozarisko sadalījumu: mājāsaimniecības un pakalpojumi (31 %), šķīdinātāju izmantojums (30 %), lauksaimniecība (18 %), rūpniecība (13 %) un transports (6 %).
- (17) Latvija ziņoja, ka 2018. gadā tā NMGOS emisijas transporta nozarē salīdzinājumā ar 2005. gadu samazinājusi par 63 %. Liela daļa šā samazinājuma bija saistīta ar pāreju no benzīna uz dīzeļdegvielu. Attiecībā uz dažādām apakšnozarēm, uz kurām attiecas šis pieteikums, Latvija ziņoja, ka fugitīvās emisijas no naftas produktu izplatīšanas apakšnozares (kods: 1B2av) 2018. gadā bija 0,37 kt jeb 0,9 % no kopējām NMGOS emisijām, savukārt autotransporta benzīna iztvaikošanas radītās emisijas (kods: 1A3bv) bija 0,17 kt jeb 0,4 %⁶. Latvija secināja, ka emisijas apakšnozarēs, uz kurām attiecas šis pieteikums, veido tikai nelielu daļu no kopējām Latvijas NMGOS emisijām, proti, 0,54 kt jeb 1,4 %⁷.
- (18) Latvija sniedza informāciju par turpmākajām NMGOS emisiju prognozēm pa nozarēm un mērķtrajektoriju 2020., 2025. un 2030. gadam saskaņā ar *NEC* direktīvu. Ziņotie dati liecina, ka Latvija plāno izpildīt *NEC* direktīvas prasības gan saskaņā ar scenāriju “ar pasākumiem”, gan saskaņā ar scenāriju “ar papildpasākumiem”. Konkrētāk, Latvija plāno izpildīt 2030. gadam noteiktās NMGOS emisiju samazināšanas saistības ar 4,4 % rezervi saskaņā ar scenāriju “ar pasākumiem” un ar 6,9 % rezervi saskaņā ar scenāriju “ar papildpasākumiem”. Latvija turklāt norādīja, ka prognozes izdarītas, pieņemot, ka atkāpe, kas vasaras laikā pieļauj maksimālo benzīna tvaika spiedienu 70 kPa, tiks piemērota arī turpmāk.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2284 (2016. gada 14. decembris) par dažu gaisu piesārņojošo vielu valstu emisiju samazināšanu (OV L 344, 17.12.2016., 1.–31. lpp.).

⁶ https://cdr.eionet.europa.eu/lv/eu/nec_revised/inventories/envxmt10g/.

⁷ Aprēķinā ir iekļauta visa benzīna piegādes ķēde (degvielas iepilde un glabāšana noliktavā, izplatīšana, glabāšana degvielas uzpildes stacijās un transportlīdzekļu uzpilde ar benzīnu).

- (19) Iesniegumā bija minēts arī nesen apstiprinātais valsts rīcībpolitikas dokuments “Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020.–2030. gadam”, kas paredz īstenot papildu pasākumus dažādu gaisa piesārņotāju, arī NMGOS emisiju, samazināšanai. Latvija plāno izvērtēt dažādos piesārņojuma avotus un ieviest attiecīgus gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumus, arī pašvaldību līmenī.
- (20) Komisija atzīmē, ka Latvijas izmantotā metodika, šķiet, atbilst Direktīvas (ES) 2016/2284 prasībām, un uzskata, ka
- Latvijai *NEC* direktīvā paredzētās valsts NMGOS emisiju samazināšanas saistības jau ir izpildītas ar esošajām benzīna tvaika spiediena specifikācijām, kas ir 70 kPa;
 - prognozes liecina, ka NMGOS emisiju samazināšanas mērķrādītāji līdz 2030. gadam aizvien tiks sasniegti;
 - balstoties uz 2020. gadā iesniegtajiem nacionālo siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatu datiem, NMGOS emisijas, ko skartu šis pieteikums, ir nelielas (0,54 kt). Līdz ar to benzīna tvaika spiediena robežvērtības 70 kPa saglabāšanai būtu tikai ierobežota ietekme uz Latvijas vispārējo NMGOS mērķrādītāja sasniegšanu.
- (21) Tāpēc Komisija uzskata, ka iebilst pret šo paziņojuma daļu nav pamata.
- (22) Ceturtkārt, attiecībā uz ozona kritērijiem Latvija ir sniegusi informāciju, kas minēta Norādījumā 4.2.2. punktā.
- (23) Latvija ir iesniegusi informāciju par 2015.–2019. gada ozona koncentrācijas mērījumu rezultātiem, kas iegūti septiņās fona monitoringa stacijās gan pilsētās, gan laukos. Spriežot pēc ikgadējiem monitoringa datiem, ozona koncentrācija pēdējo piecu gadu laikā nav būtiski mainījusies un atbilst Direktīvas 2008/50/EK⁸ (Gaisa kvalitātes direktīva) prasībām. Konkrētāk, pēdējo piecu gadu laikā nevienā monitoringa stacijā ozona ilgtermiņa mērķvērtība nav pārsniegta. Nevienā monitoringa stacijā nav pārsniegta ES mērķvērtība 120 µg/m³, kas nedrīkst būt pārsniegta vairāk kā 25 dienas gadā. Nevienā monitoringa stacijā pēdējo piecu gadu laikā nav pārsniegta arī ozona informatīvā sliekšņvērtība 180 µg/m³. Turklāt Latvija atsaucās uz Eiropas Vides aģentūras ikgadējo ziņojumu par gaisa kvalitāti Eiropā, kur Latvija ir viena no valstīm ar viszemāko ozona koncentrāciju Eiropā⁹.
- (24) Latvija turklāt informēja, ka, kā jau konstatēts iepriekšējā atkāpes pieprasījumā, 70 kPa benzīna tvaiku specifikācijas ietekme uz ozona koncentrācijas līmeņiem gan Latvijas teritorijā, gan tās kaimiņvalstīs ir ļoti maza un, visticamāk, atbilstību ES prasībām neietekmēs.
- (25) Komisija uzskata, ka monitoringa datu izmantošana ir piemērots līdzeklis, kā konstatēt pašreizējas vai vēsturiskas problēmas ar ozona mērķvērtību sasniegšanu. Tāpēc izmantotās metodes šķiet piemērotas. Konstatēts, ka nav ziņots par ozona mērķvērtību pārsniegumiem, kas būtu saistīti ar pašreizējo tāda benzīna izmantojumu vasarā, kura tvaika spiediens ir līdz 70 kPa.
- (26) Balstoties uz sniegto informāciju, Komisija uzskata, ka atkāpes pagarināšana līdz 2030. gadam ozona koncentrāciju Latvijā, visticamāk, neietekmēs vai ietekmēs minimāli. Komisija uzskata, ka ir maz ticams, ka ES ozona mērķvērtība 2021. gadā un pēc tam tiks pārsniegta. Komisijai nav iemesla pret šo pieprasījuma daļu iebilst.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropā (OV L 152, 11.6.2008., 1.–44. lpp.).

⁹ <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2020-report>; sk. 5.1. attēlu 61. lpp.

- (27) Piektkārt, lai varētu novērtēt atbilstību benzolam noteiktajai gaisa kvalitātes robežvērtībai, Latvija ir sniegusi informāciju, kas minēta Norādījumā 4.2.3. punktā.
- (28) Pamatojoties uz 2015.–2019. gada monitoringa rezultātiem attiecībā uz benzola mērķvērtībām, Latvija ir iesniegusi informāciju, kas liecina, ka Direktīvā 2008/50/EK noteiktā $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ robežvērtība pārskata periodā nav pārsniegta. Iesniegtie dati ir gada vidējā koncentrācija pārskata periodā dažādās mērījumu stacijās Rīgā un četrās citās mērījumu stacijās visā Latvijas teritorijā.
- (29) Jaunākais EVA ziņojums par gaisa kvalitāti Eiropā (2020) liecina, ka 2018. gadā visās Latvijas zonās bija ievērota benzola robežvērtība, kas ir $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- (30) Komisija konstatē, ka līdz šim Latvijai grūtības ar benzola robežvērtības ievērošanu nav bijušas. Tā kā Latvija jau izmanto benzīnu ar maksimālo tvaika spiedienu virs 60 kPa (līdz 70 kPa) un robežvērtība ir ievērota, nešķiet, ka varētu rasties pārsnieguma problēmas. Tāpēc Komisija pret šo paziņojuma daļu neiebilst. Tomēr Komisija arī turpmāk cieši sekos līdzi atbilstības situācijai visās Latvijas stacijās, arī attiecībā uz benzola robežvērtību.
- (31) Komisija secina, ka šie apstākļi attaisno atkāpi, kas ilgtu līdz 2030. gada 31. decembrim,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Komisija neiebilst pret Latvijas Republikas paziņojumu, kurā lūgts līdz 2030. gada 31. decembrim atļaut vasaras periodā laist tirgū benzīnu ar maksimālo tvaika spiedienu 70 kPa (atkāpe).

2. pants

Komisija lēmumu atsauc, ja, balstoties uz atjauninātiem datiem, Komisijas novērtējums liecina, ka atkāpes piemērošanas dēļ netiks ievēroti Savienības tiesību akti par gaisa kvalitāti vai gaisa piesārņojumu.

3. pants

Šis lēmums ir adresēts Latvijas Republikai.

Briselē, 28.5.2021

*Komisijas vārdā —
Frans TIMMERMANS
priekšsēdētājas izpildvietnieks*

